

Lähdeviitteiden ja lähteiden merkintätavat Laurea-ammattikorkeakoulussa

Versiohistoria

VERSIOT		MUUTOS / LISÄYS
Versio 1.: 20.10.2020		
Versio 2.: päivitetty 31.5.2021	luku 3.3	Tarkennettu ohjeistusta sähköiseen lähteeseen viittaamisesta (yrityksen / yhteisön verkkosivuille viittaaminen).
	luku 3.5	Tarkennettu ohjeistusta toissijaiseen lähteeseen viittaamisesta.
	luku 3.8	Lisätty luku 3.8 Lähdeviitteen lisääminen taulukoihin ja kuvioihin.
	luku 3.9	Lisätty luku 3.9 Aineistositaatit tekstissä.
	Esimerkkitaulukko	Muutettu lähdeviite Käypä hoito -suositukseen
	Esimerkkitaulukko	lisätty lähdeviittaus verkkopalveluun / portaaliin
Versio 3: päivitetty 15.6.2023		<p>Päivitetty oikeudellisten lähteiden merkintätapoja.</p> <p>Päivitetty esimerkkejä viittauksista ja lähdeluettelomerkinnöistä.</p> <p>Tarkennettu erityyppisten lähteiden merkitsemistä lähdeluetteloon.</p> <p>Lisätty luku 5 tekoälyn hyödyntämisestä tehtävissä.</p> <p>Lisätty luku 6 kuvioden, taulukoiden kuvien käytöstä ja lähdemerkinnöistä.</p>

Sisällys

Ohjeen käyttäjälle	4
1 Lähteiden merkitsemisen yleiset ohjeet	4
2 Lähdeviitteiden merkitseminen tekstiin	5
3 Esimerkkejä erilaisista lähdemerkinnöistä	7
3.1 Lähteellä on yksi, kaksi tai useampi tekijä	7
3.2 Sähköisiin lähteisiin viittaaminen.....	10
3.3 E-kirjoihin viittaaminen	11
3.4 Oikeudellisiin lähteisiin viittaaminen	12
3.5 Viittaus toissijaiseen lähteeseen eli ns. toisen käden lähteeseen.....	13
3.6 Viittaus julkaisemattomiin lähteisiin.....	14
3.7 Aineistositaatit tekstissä	14
4 Lähdeluettelon tekeminen	15
4.1 Kirjat	16
4.2 Julkaisut, joilla ei ole henkilökirjoittajaa.....	17
4.3 Artikkelit lehdissä, aikakausjulkaisuissa ja toimitetuissa teoksissa	17
4.4 Sähköiset lähteet	19
4.5 Oikeudelliset lähteet	21
4.6 Opinnäytteet	21
4.7 Julkaisemattomat lähteet	22
4.8 Kustantajia ja julkaisijoita sekä niiden kotipaikkoja	22
5 Tekoälyn hyödyntäminen kirjallisissa tehtävissä	23
6 Kuvioden, taulukoiden, kuvien ja media-aineistojen hyödyntäminen	25
6.1 Kuvioihin, taulukoihin, kuviin ja media-aineistoihin viittaaminen	25
6.2 Kuvaviitteiden kirjoittaminen lähdeluetteloon.....	28
Hyviä lähteitä ja lisäohjeita	30
Liite 1: Esimerkkejä erityyppisistä lähteistä	31

Ohjeen käyttäjälle

Tämä ohje sisältää tärkeimmät perusasiat lähdeviittaus- ja lähdeluettelomerkinnoista Laureassa ja sitä noudatetaan kaikissa kirjallisissa oppimistehtävissä, esseissä, raporteissa ja opinnäytetyössä. Ohjeeseen on koottu yleisimmät lähdeviittausmerkinnät. **Suosittelomme hyödyntämään ohjeen lopussa olevaa taulukkoa**, josta löytyy erilaisia lähdetyyppejä ja niiden lähdeviittaus- ja lähdeluettelomerkinnot.

1 Lähteiden merkitsemisen yleiset ohjeet

Kaikkiin kirjallisiin oppimistehtäviin sisältäen myös PowerPoint-esitykset ja posterit merkitään tieto niistä lähteistä, joita kirjoittaja on työssään käyttänyt, joita hän selostaa tai arvioi tai joihin hän perustaa oman tekstinsä. Kirjoittajan on siis aina ilmaistava tekstissä, mikä on hänen omaa ajatustaan ja mikä taas jonkun toisen henkilön tai jonkin toisen tahon tuottamaa tietoa. Lähteiden merkitseminen on tärkeää, jotta tiedon alkuperäinen tuottaja tulee näkyväksi ja samalla lukija näkee, minkälaisesta ja kuinka laadukkaasta lähteestä tieto on peräisin. Näin noudatetaan myös tekijänoikeuslakia. Jos kirjoittaja esittää omanaan toisen tekijän ideoita, tutkimustuloksia tai tämän tuottamaa tekstiä tai asian ilmaisutapaa omanaan, on kyseessä plagiointi. Vain kirjoittajan oma tieto, päättely, asian kehittäminen ja pohdinta sekä yleinen tieto jäävät ilman lähdeviitettä.

Kun oppimistehtävän kirjoittamisessa hyödynnetään lähteitä, lähteestä otettavaa tietoa referoidaan eli selostetaan omin sanoin. Sanatarkkaa suoraa lainausta käytetään vain poikkeustapauksissa, ja se on aina ilmaistava lainausmerkein. Useamman rivin mittaiset suorat lainaukset sisennetään. Ks. myös aineistositaattien merkintätapa luvussa 3.7.

Tekstin kirjoittajan käyttämät lähteet näkyvät tekstissä lähdeviitteinä. Lisäksi lähteet kootaan tekstin lopussa olevaan aakkoselliseen lähdeluetteluun. Lähdetiedot merkitään lähdeluetteluun niin tarkasti, että lukija voi niiden perusteella etsiä lähteen käsiinsä ja tarkistaa kirjoittajan tekstissä olevan alkuperäisestä lähteestä. Lähdeviittausmerkintöjen ja lähdeluettelon tulee vastata loogisesti toisiaan - lähdeluettelomerkinnot alkavat samalla tiedolla, jolla lähteeseen viitataan tekstissä.

Esim. kun lähteenä on Hanna Vilkan kirjoittama teos Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas vuodelta 2020, se merkitään lähdeluetteloon näin

Vilka, H. 2020. Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Samaan teokseen tekstissä viitataan esimerkiksi näin:

(Vilka 2020, sivunumero(t))

2 Lähdeviitteiden merkitseminen tekstiin

Laureassa lähdeviitteet merkitään tekstiin Harvardin nimi-vuosilukujärjestelmän mukaisesti: lähdeviite sijoitetaan tekstissä sulkeisiin referoidun tai suoraan lainatun tiedon jälkeen. Viittaukseen merkitään kirjoittajan sukunimi, julkaisuvuosi ja sivunumero, jos se näkyy lähteessä, esim. (Virtanen 2023, 15). Käytetyt lähteet merkitään virke- ja kappalekohtaisesti: tekstin lukujen loppuun kootut lähdeviitteet tai pelkkä lähdeluettelo eivät riitä. On hyvä huomata, että kun samaa lähdettä hyödynnetään peräkkäisissä kappaleissa, täytyy viittaus merkitä jokaiseen kappaleeseen erikseen. Myös lähteistä otettuihin taulukoihin ja kuvioihin merkitään lähdeviite sivun tarkkuudella. Sivumäärä, johon viittaus kohdistuu, voi olla enintään 10-20 sivua. Jos se on laajempi, täytyy kyseisestä lähteestä hyödynnettyyn tietoon tehdä useampi viittaus tarkemmin sivunumeroin. Tekstissä oleva lyhyt lähdeviite ohjaa lukijan tekstin lopussa olevaan lähdeluetteloon, johon on merkitty tarkat tiedot aakkosjärjestyksessä jokaisesta tekstissä hyödynnetystä lähteestä.

On kaksi tapaa käyttää lähteitä tekstissä:

1. Tekstin referoiminen eli kirjoittaminen omin sanoin + viittausmerkintä (suositeltavin tapa)
2. Suora lainaus: Tekstin kirjoittaminen sitaatteihin (lainausmerkkeihin) + viittausmerkintä.

Tekstissä olevassa lähdeviitteessä ilmoitetaan seuraavat tiedot: tekijän sukunimi, tiedon julkaisuvuosi ja sivunumero(t), jotka ilmaisevat, mistä kohtaa julkaisua selostettu tieto on peräisin. Sivunumero voi puuttua lähdeviitteestä silloin, kun viitataan

julkaisuun kokonaisuudessaan tai kun kyseessä on suullinen tieto. Sähköisestä lähteestä sivunumeroa ei useinkaan voida ilmoittaa, mutta jos sivunumero on, se mainitaan. E-kirjoihin viittaamista käsitellään luvussa 3.3.

Useimmiten tekijän nimi merkitään lähdeviitteeseen lähteestä referoidun tiedon perään (ns. asiakeskeinen tai sisältöpainotteinen tapa):

Laadullinen tutkimus on aina aika-, paikka- ja tilannesidonnaista (Vilkka 2021, 122).

Lapsen temperamentilla on vaikutusta myös sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Kasvatuksessa lapsen temperamentin osalta on otettava huomioon etenkin tunteiden hallinta ja aggression vähentämisen keinot. (Keltikangas-Järvinen 2012, 59.)

Lähteeseen voidaan viitata myös ns. henkilökeskeisellä eli asiantuntijapainotteisella tavalla:

Vilkan (2021, 122) laadullinen tutkimus on aina aika-, paikka- ja tilannesidonnaista.

Keltikangas-Järvisen (2012, 59) mukaan lapsen temperamentilla on vaikutusta myös sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Kasvatuksessa lapsen temperamentin osalta on otettava huomioon etenkin tunteiden hallinta ja aggression vähentämisen keinot.

Viitemerkinnän lopussa olevan pisteen paikka kertoo, kuinka pitkä lähteeseen perustuva selostus on: Jos lähteestä otettua tietoa on referoitu vain yhdessä virkkeessä, tulee lähdeviittaus sulkeisiin virkkeen loppuun ennen pistettä. Tässä tilanteessa virkettä edeltävä teksti on joko kirjoittajan omaa tai perustuu johonkin toiseen lähteeseen.

Esimerkiksi:

Viittaus koskee vain yhtä virkettä → yksi piste sulkujen ulkopuolelle

Suurin osa liikkeenjohdossa työskentelevistä katsoo esimiehen käytöksellä olevan paljon merkitystä heidän omiin epäeettisiin valintoihinsa (Mattila 2012, 45).

Ammattikorkeakouluihin haetaan valtakunnallisessa yhteishaussa maaliskuussa (Laurea-ammattikorkeakoulu 2020).¹

Jos taas lähdeviittaus koskee useampaa kuin yhtä referoitua virkettä tai kokonaista tekstikappaletta, tulee lähdeviite virkkeiden tai kappaleen loppuun viimeisen pisteen jälkeen. Lisäksi lähdeviitteen loppuun lisätään piste vielä sulkeiden sisällekkin.

Esimerkiksi:

Viittaus koskee useampia edeltäviä virkkeitä → referoidun tekstin kaikkiin virkkeisiin normaalisti piste ja vielä **yksi lisäpiste sulkeiden sisälle**.

Ensimmäisien elinvuosien aikana lapsi oppii muun muassa tunnistamaan eläimiä, ihmisiä ja esineitä sekä ymmärtämään niiden muoto- ja koeroja. Jo kolmevuotias lapsi osaa kertoa mielikuviaan esimerkiksi kaupassa käynnistä tai syntymäpäivistään, kun taas alle 3-vuotias lapsi ei vielä tähän kykene. (Nurmi ym. 2014, 56-57.)

3 Esimerkkejä erilaisista lähdemerkinnöistä

3.1 Lähteellä on yksi, kaksi tai useampi tekijä

Lähteiden tekijät, esimerkiksi tutkimusartikkeleiden kaikki kirjoittajat tulee mainita tekstissä. Kun tekijöitä on kolme tai enemmän, täytyy viittausta kuitenkin lyhentää.

¹ Tässä viittaus Laurea-ammattikorkeakoulun verkkosivuille (ei tiedossa henkilön nimeä).

Kun tekijöitä on yksi

Turvaton kiintymysmalli kehittyy olosuhteissa, joissa aikuinen ei vastaa lapsen hätään tai aikuisen tapa reagoida lapsen hätään on epäjohdonmukainen (Rusanen 2011, 58-65).

Rusasen (2011, 58-65) mukaan turvaton kiintymysmalli kehittyy olosuhteissa, joissa aikuinen ei vastaa lapseen hätään tai aikuisen tapa reagoida lapsen hätään on epäjohdonmukainen.

Kun tekijöitä on kaksi

Mediajulkisuuden kohteet eivät voi juurikaan määritellä julkisuutensa luonnetta (Saranpää & Virolainen 2017, 70-85).

Saranpää ja Virolainen (2017, 70-85) korostavat, että mediajulkisuuden kohteet eivät voi juurikaan määritellä julkisuutensa luonnetta.

Jos lähteenä on julkaisuja, joiden kirjoittajilla on sama sukunimi, erotetaan nämä toisistaan merkitsemällä lähdeviittaukseen kirjoittajan etunimen alkukirjain. Esimerkiksi:

(Olson, J. S. & Olson, G. M. 2022)²

Kun tekijöitä on kolme tai useampia

Jos tekijöitä on 3-5, ensimmäistä kertaa lähteeseen viitattaessa kirjoitetaan kaikkien tekijöiden nimet:

Suullisessa muodossa oleva aineisto myös litteroidaan eli kirjoitetaan puhtaaksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 221-222).

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2015, 221-222) mukaan suullisessa muodossa oleva aineisto litteroidaan.

² Lähdeviittaukseen laitetaan kirjoittajan kaikkien etunimien alkukirjaimet, jos ne on lähdeessä mainittu.

Kun tekstissä viitataan myöhemmin samaan lähteeseen, ei kaikkia nimiä enää toisteta, vaan käytetään lyhennettä ym.

Esimerkiksi:

Suullisessa muodossa oleva aineisto myös litteroidaan eli kirjoitetaan puhtaaksi (Hirsjärvi ym. 2015, 221-222).

Hirsjärven ym. (2015, 221-222) mukaan suullisessa muodossa oleva aineisto litteroidaan.

Jos tekijöitä on kuusi tai enemmän, jo ensimmäisen kerran lähteeseen viitattaessa käytetään lyhyempää viittaustapaa, eli ym.-lyhennettä ensimmäisen kirjoittajan nimen jälkeen. Lähdeluettelossa mainitaan tässäkin tapauksessa kaikki tekijät.

Kun saman sisältöinen tieto on peräisin useasta eri lähteestä

Jos sama tai saman sisältöinen tieto on peräisin useammasta eri lähteestä, lähdeviitteet merkitään samojen sulkeiden sisään ja erotetaan toisistaan puolipisteellä.

On ollut myös hankkeita, joissa portfoliotoiminta on vääristynyt (Savolainen 2002, 17; Palo ym. 2010, 22-24).

Saman tekijän eri julkaisut lähteenä

Saman tekijän eri julkaisut erotetaan toisistaan vuosilukujen avulla ja merkitään lähdeviitteeseen ilmestymisjärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan. Jos kirjoittaja on samana vuonna julkaissut useita lähteenä käytettyjä teoksia, ne erotetaan toisistaan vuosilukuun liitettävällä pienaakkosella tekstissä lähteen käytön mukaisessa järjestyksessä.

Esimerkki: (Virta 2015a, 4-6; Virta 2015b, 7-10.)

3.2 Sähköisiin lähteisiin viittaaminen

Sähköiset lähteet merkitään tekstiin samalla tavalla mukaan painetutkin lähteet. Huomaa, että myös sähköiseen lähteeseen viitattaessa on lähdeviitteeseen merkittävä sivunumerot, jos sivunumerot ovat lähteestä löydettävissä. Tarkka internet-osoite ilmoitetaan vain lähdeluettelossa eikä sitä koskaan merkitä tekstiin.

Sähköisissä lähteissä katsotaan ensin, löytyykö dokumentille henkilötekijää tai -tekijöitä. Jos henkilötekijä löytyy, viitataan tekstissä kirjoittajan sukunimellä ja lähteessä mainitulla julkaisu- tai päivätysvuodella.

Esimerkki tapauksesta, jossa lähteenä on käytetty Viestijät-verkkosivulla julkaistua Sanna Seväsen kirjoittamaa tekstiä ”Työelämä tarvitsee parempia kirjoittajia - 4 syytä, miksi kirjoitustaitoa pitäisi arvostaa enemmän”:

Monet kuvaavat kirjoittamisen prosessia haastavaksi (Sevänen 2017).

Jos sähköinen julkaisu on erillinen dokumentti (useimmiten PDF- tai Word-dokumentti) ja julkaistu esim. jossakin julkaisupalvelussa (mm. Julkari) tai -arkistossa, siihen viitataan tekijän tai tekijöiden nimellä / nimillä ja vuosiluvulla ja lisäksi mainitaan sivunumero(t). Useamman yhteisön tai työryhmän kokoamiin käsikirjoihin ja oppaisiin voidaan viitata myös julkaisun nimellä ja julkaisuvuodella sekä sivunumerolla. Jos sivunumeroita ei ole, viitataan luvun numerolla tai luvun otsikolla. Pitkä otsikko kirjoitetaan ensimmäisellä viittauskerralla kokonaan ja lyhennetään sen jälkeen kolmeen sanaan, joiden perään merkitään kolme pistettä.

Esimerkki lähdeviitteestä, kun lähteenä on käytetty sosiaali- ja terveysministeriön raporttia, jonka tekijänä on ollut työryhmä:

Hyvinvoinnin edellytyksenä ovat sopivassa suhteessa toisiinsa oleva lepo ja rasitus, säännöllinen ja monipuolinen ravinto sekä lasten päivittäinen ulkoilu. Koska päivittäinen liikunta ja ulkoilu ovat huomattavasti nyky-yhteiskunnassa vähentyneet, on ylipainoisten lasten määrä jatkuvassa kasvussa. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 9-10.)

Jos tietoa referoidaan yrityksen tai yhteisön verkkosivun pää- tai alisivulta, merkitään viitteeseen yrityksen / yhteisön nimi ja julkaisuvuosi. Seuraavassa esimerkissä on käytetty lähteenä Mannerheimin lastensuojeluliiton verkkosivun alisivua Media-kasvatus varhaiskasvatuksessa:

Aikuisten vastuulla on ohjata lasta mediankäytössä (MLL 2023).

Esimerkki tapauksesta, jossa lähteenä on käytetty Laurea-ammattikorkeakoulun Fysioterapeuttikoulutus-verkkosivua:

Myös fysioterapeuttikoulutuksessa opiskellaan palvelumuotoilua (Laurea-ammattikorkeakoulu 2023).

Jos verkkosivulla ei ole mainittu erikseen vuosilukua, viittaukseen merkitään se vuosi, jolloin lähteeseen viitataan.

Kun saman yhteisön verkkosivuilta on otettu tietoa useammalta alisivulta eikä vuosilukua ole mainittu, on muistettava erotella lähteet toisistaan pienaakkosin, esimerkiksi (MLL 2023a; MLL 2023b). Se lähde, johon kirjottaja viittaa tekstissään ensimmäiseksi, merkitään kirjaimella a.

3.3 E-kirjoihin viittaaminen

E-kirjoihin viitataan samalla tavalla kuin painettuihin julkaisuihin. Jos sivunumerot löytyvät, ne merkitään lähdeviitteeseen. Jos sivunumeroita ei löydy, tarkennetaan viittausta käyttämällä luvun numeroa tai luvun otsikkoa. Jos luvun otsikko on pitkä, se kirjoitetaan ensimmäisen kerran viitattaessa kokonaan, minkä jälkeen otsikko lyhennetään kolmeen sanaan ja kolmeen pisteeseen. Esimerkiksi englanninkielisissä teoksissa lukuihin viitataan englanninkielisellä otsikolla myös suomenkielisessä raportoinnissa.

3.4 Oikeudellisiin lähteisiin viittaaminen

Kansallisiin säädöksiin (lait, asetukset) ensimmäisen kerran viitattaessa ilmoitetaan lain tai asetuksen nimen lisäksi sulkeissa säädöskokoelman numero ja säädöksen antamisvuosi. Esimerkiksi: ammattikorkeakoululaki (932/2014).

Jos säädöksellä on vakiintunut lyhenne, voidaan ilmoittaa myös se. Esimerkiksi hallintolaki (HL 434/2003), Suomen perustuslaki (PL 731/1999), rikoslaki (RL 39/1889). Jos säädökseen viitataan vain kerran, ei lyhennettä ilmoiteta. Jos käytät lyhennettä, kirjoita ensimmäisellä kerralla lain koko nimi ja lyhenne sulkuihin. Myöhemmin tekstissä voit käyttää jompaakumpaa. Lakien ja asetusten nimet kirjoitetaan tekstissä pienellä alkukirjaimella.

Yksinkertaisimmillaan lähdemerkintä tehdään seuraavasti:

Suomen perustuslaki (731/1999) säätää muun muassa...

Tarvittaessa lähdeviitteeseen merkitään myös luvut ja pykälät³. Muista myös taivuttaa sanat ja lyhenteet tarvittaessa, esimerkiksi:

Lain potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 2 luvun 2 §:ssä määritellään...

Hallituksen esitykseen viitattaessa ilmoitetaan esityksen numero, jonka perään merkitään lyhenne vp (valtiopäivät).

Hallituksen esitys, jossa on sivunumerot: HE 24/2006 vp, 20

³ Säädösviittauksissa voidaan käyttää myös seuraavia muotoja:

HL 45.2 § (= hallintolain 45 §:n 2 momentti)

RL 6:8.1,4 (= rikoslain 6 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohta)

Esimerkiksi:

Perintökaaren (PK 40/1965) 3:2.2:n mukaan osakkaiden vastuu perittävän veloista rajoittuu yleensä jäämistöomaisuuden arvoon.

Oikeudessamme on pääsääntönä, että osakkaiden vastuu perittävän veloista rajoittuu jäämistöomaisuuden arvoon (PK 3:2.2).

Hallituksen esitys, jossa ei ole sivunumeroita: HE 129/1995 vp, 3 §:n yksityiskohtaiset perustelut

EU-direktiiveihin ja -asetuksiin viitataan tekstissä pitkien nimien takia vakiintuneella lyhenteellä: yleispalveludirektiivi, yleinen tietosuoja-asetus. Säädöksen täydelliset tiedot vakiintuneine lyhenteineen merkitään lähdeluetteloon. Esimerkiksi:

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus)

Muihin virallislähteisiin (esimerkiksi säädösten valmisteluaineistoon) viitataan samaan tapaan kuin muihinkin julkaisuihin.

3.5 Viittaus toissijaiseen lähteeseen eli ns. toisen käden lähteeseen

Toissijaiseksi eli ns. toisen käden lähteeksi kutsutaan lähdetä, johon viitataan siinä lähteessä, jota hyödynnetään omassa tekstissä. On suositeltavaa käyttää aina ensisijaisesti alkuperäislähdetä. Joskus alkuperäinen lähde ei ole saatavilla, mutta silloinkin tulee kertoa lukijalle, mistä referoitu tieto on peräisin. Seuraavissa esimerkeissä Koivula 1980, Miettinen 1993 ja Vuorinen 1991 ovat toissijaisia (ns. toisen käden) lähteitä, joita Salo 2016, Koski 2018 ja Silvonen 2016 käyttävät omassa teksteissään lähteinä.

Koivula (1980) korostaa aikuisopetuksen kehittämisen välttämättömyyttä (Salo 2016, 34).

Kosken (2018, 89) mukaan Miettinen (1993) on todennut asiasta seuraavaa: ...

Psykoanalyttisesta teoriasta kiinnostunut neuropsykologi havainnoi ammatikseen psyyken sisäisiä tapahtumia ja puhuu psyyken ”lainalaisuuksista” ja ”psyyken sisäisestä kausaliteetista” (Vuorinen 1991, Silvosen 2016, 150 mukaan).

Molempiin lähteisiin viitataan aina tekstissä, mutta lähdeluetteloon tulee vain se lähde, jota kirjoittaja itse on hyödyntänyt.

3.6 Viittaus julkaisemattomiin lähteisiin

Erilaiset yrityksen tai yhteisön sisäiset materiaalit, kuten esitelmät, sähköpostit, puhelut, videot, äänitteet, tietokoneohjelmat ja haastattelut, ovat julkaisemattomia lähteitä. Niistä saatuun tietoon viitataan tekstissä tekijän tai esimerkiksi haastatellun sukunimellä ja vuosiluvulla, jolloin tieto on julkaistu tai saatu.

Esimerkiksi:

Keskuksessa työskentelee 15 työntekijää, joista yli puolella on ammattikorkeakoulututkinto (Marttinen 2014).

Työntekijän tulee tutustua perehdyttämismateriaaliin ennen koulutuspäivää (Yritys X 2023).

3.7 Aineistositaatit tekstissä

Vain tietolähteenä olevat haastattelut merkitään tekstiin lähdeviittauksin ja lähdeluettelossa julkaisemattomiin lähteisiin. Aineistona oleviin haastatteluihin (tutkimus-haastattelut) ei merkitä lähdeviitettä, eikä niitä merkitä myöskään lähdeluetteloon.

Aineistositaattien yhteydessä voidaan tarvittaessa erotella haastateltavien vastaukset merkitsemällä esimerkiksi Haastateltava X tai H2.

Aineistositaatit sisennetään, lainausmerkkejä ja kursiivia ei käytetä, riviväli on 1. Jos aineistositaatteja on useampia samassa yhteydessä, eri sitaatit erotetaan toisistaan yhdellä tyhjällä rivillä.

Esimerkki sitaatista:

Tulosluvussa tulosten esittelyn yhteydessä esitetään aineistositaatteja esimerkiksi tutkimushaastatteluista. Aineistositaatteja ei tarvitse kursivoida. Myöskään lainausmerkkejä ei tarvita, koska sisennys kertoo jo sen, että kyse on aineistositaatista. (Haastateltava 3)

4 Lähdeluettelon tekeminen

Tekstissä olevat lähteet kootaan työn lopussa olevaan tekijän mukaan aakkostettuun lähdeluetteloon, jonka otsikoksi merkitään sana *Lähteet*. Jos lähteessä ei ole henkilökirjoittajaa, lähdeluettelossa mainitaan ensimmäisenä se tieto, jolla lähteeseen on viitattu tekstissä.

Jos tekstissä on viitattu lähteeseen dokumentin / julkaisun nimellä, sijoitetaan se lähdeluetteloon aakkosissa dokumentin / julkaisun nimen mukaisesti. Jos tieto on otettu yhteisön verkkosivulta, se aakkostetaan yhteisön (päävastuullinen tekijä) nimen mukaan.

Tekstissä olevien lähdeviitteiden ja lähdeluettelon tietojen täytyy vastata toisiaan. Lähdeluetteloon merkitään siis vain ne lähteet, joihin tekijä viittaa tekstissä olevin viittein, ei aihetta käsittelevää tai sivuavaa muuta kirjallisuutta. Lähdeluetteloon pitää myös merkitä kaikki ne lähteet, joihin tekstissä on viitattu. Ns. toisen käden lähteitä ei merkitä lähdeluetteloon (luku 3.5).

Lähdeluettelossa julkaisemattomat lähteet erotetaan muista lähteistä otsikolla *Julkaisemattomat lähteet* ja sijoitetaan aakkostettujen lähteiden jälkeen. Myös julkaisemattomat lähteet aakkostetaan.

4.1 Kirjat

Kirjoista merkitään lähdeluetteloon tiedot seuraavassa järjestyksessä:

1. kirjoittaja/t (sukunimi, etunimen alkukirjain)
2. julkaisuvuosi
3. teoksen nimi (ja mahdollinen alaotsikko, osa, julkaisusarjan nimi ja numero)
4. suomentaja
5. painos (jos on useita painoksia, 1. painosta ei merkitä)
6. julkaisijan kotipaikka (sen jälkeen kaksoispiste ennen julkaisijaa)
7. julkaisija (ei mainita yhtiömuotoa, esim. oy)

Esimerkiksi:

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. 5. painos. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Ernaux, A. 2021. Vuodet. Suom. L. Toivanen. Helsinki: Gummerus.

Olson, J. S. & Olson G. M. 2022. Working together apart: Collaboration over the internet. E-kirja. Publication in the Springer series. Synthesis lectures on human-centered informatics #20. Springer Nature Switzerland AG.⁴

Sevänen, S. 2017. Työelämä tarvitsee parempia kirjoittajia - 4 syytä, miksi kirjoitustaitoa pitäisi arvostaa enemmän. Viestijät. Viitattu 31.3.2023. <https://viestijat.fi/tyoelama-tarvitsee-parempia-kirjoittajia-4-syyta-miksi-kirjoitustaitoa-pitaisi-arvostaa-enemman/>

Väliverronen, E. 2016a. Julkinen tiede. Tampere: Vastapaino.

Väliverronen, E. 2016b. Liian innokas markkinointi tiedeviestinnän ongelmana. Teoksessa Järvi, U. & Tammi, T. (toim.) Maito tappaa ja muita outoja tiedeuutisia. Tampere: Vastapaino, 56-91.

⁴ Julkaisijan kotipaikan voi jättää pois, jos sitä ei ole ilmoitettu lähteessä.

4.2 Julkaisut, joilla ei ole henkilökirjoittajaa

Jos lähteen henkilökirjoittaja ei ole tiedossa, viitataan julkaisusta vastaavan yrityksen / yhteisön nimellä tai lähteeseen julkaisun nimellä lähteen tyyppistä riippuen. Eri-laisiin oppaisiin ja ohjeistuksiin viitataan yleensä julkaisun nimellä ja vuosiluvulla, jolloin lähdeluettelomerkintä alkaa tällä samalla tiedolla.

Esimerkiksi:

Kansallinen lapsistrategia 2021. Komiteamietintö. Kansallisen lapsistra-
tegian parlamentaarinen komitea. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8.
Helsinki. Viitattu 1.3.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162864>

4.3 Artikkelit lehdissä, aikakausjulkaisuissa ja toimitetuissa teoksissa

Artikkelit lehdissä, aikakausjulkaisuissa ja toimitetuissa kokoomateoksissa merkitään lähdeluetteloon artikkelin kirjoittajan mukaan. Tämä koskee sekä painettuja että sähköisiä julkaisuja. Lisäksi täytyy ilmoittaa, missä teoksessa tai julkaisussa artikkeli tai luku on julkaistu. Artikkeleista merkitään lähdeluetteloon tiedot seuraavassa jär-jestyksessä:

1. kirjoittaja (sukunimi, etunimen alkukirjain)
2. julkaisuvuosi
3. artikkelin nimi (aakkostetaan artikkelin nimellä, ellei kirjoittajaa ole mai-nittu)
4. julkaisu (lehti tai eri kirjoittajien artikkeleista koostuva teos)
5. julkaisun vuosikerta ja numero
6. julkaisija (ei koske lehdissä ja aikakausjulkaisuissa olevia artikkeleita)
7. julkaisijan kotipaikka (kirjataan ainoastaan toimitetuista kokoomateoksista)
8. sivut, joilta artikkeli julkaisussa löytyy (alku- ja loppusivu)

Esimerkiksi:

Ilanne-Parikka, P. 2015. Insuliinihoito sairauspäivinä. Teoksessa Ilanne-Parikka, P., Rönnemaa, T., Saha, M.-T. & Sane, T. (toim.). Diabetes. Helsinki: Duodecim, 297-299.

Jalonen, M. 2020. Työasenteet - kehitystä työelämään työn merkityksellisemmäksi kokemisesta? Sosiologia 57 (3), 303-306.

Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2019. Lasten ja nuorten tutkimusetiikan muuttuvat kentät. Teoksessa Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) Tutkimuseettisestä sääntelystä elettyyn kohtaamiseen. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka II. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 218, Tiede, 7-31.

Sähköiset artikkelit merkitään lähdeluetteloon näin:

Kankaanpää, S. 2022. Miten Euroopan maissa parannetaan viranomaisten kielenkäyttöä? Kielikello 4/2022. Viitattu 28.2.2023. <https://www.kielikello.fi/-/työtä-selkeän-kielen-puolesta-suomessa-ja-eu-ssa>

Robinson, S., Irmak, C. & Jayachandran, S. 2012. Choice of cause and cause -related marketing. Journal of Marketing 76 (4), 126-139. Viitattu 31.3.2018. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1509/jm.09.0589>

4.4 Sähköiset lähteet

Sähköisen lähteen merkintä lähdeluettelossa alkaa samalla tavoin kuin se on merkitty tekstissä olevaan lähdeviitteeseen. Jos siis tekstissä on viitattu kirjoittajan sukunimellä, myös lähdeluettelossa lähdeviittaus aloitetaan sillä. Jos taas lähteelle ei ole löytynyt kirjoittajaa ja siihen on viitattu lähteen otsikolla, aloitetaan lähdeluettelossa viittaus myös samalla tavoin. Sähköisistä lähteistä merkitään tiedot lähdeluetteloon seuraavassa järjestyksessä:

1. Tekijä

- tekijän sukunimi, etunimen alkukirjain
- jos dokumentilla ei ole tekijää eikä kyseessä ole erillinen Word- tai pdf-dokumentti, merkitään yrityksen / yhteisön nimi
- jos kyseessä on verkkosivulla julkaistu erillinen dokumentti (esimerkiksi Word- tai pdf-dokumentti, jolla ei ole henkilökirjoittajaa), merkitään dokumentin / tiedoston otsikko

2. Julkaisu- tai päivätysvuosi, jos julkaisuvuotta ei ilmoiteta, merkitään se vuosi, kun lähteeseen viitataan

3. Dokumentin / julkaisun / verkkosivun otsikko (jos tätä ei ole merkitty jo ensimmäisenä siinä tapauksessa, että henkilökirjoittajaa ei ole ja lähde on erillinen verkkosivuilla julkaistu dokumentti)

4. Yrityksen / yhteisön nimi, jos tätä ei ole merkitty jo ensimmäisenä siinä tapauksessa, että tieto on otettu yhteisön verkkosivun pää- tai alisivulta

5. Viittauspäivä

6. Ensisijaisesti alkuperäinen URL-osoite tai DOI-osoite / -tunnus tai verkko-osoite

Esimerkiksi:

Laurea 2021a. Liiketalouden koulutus. Viitattu 18.2.2021.
<https://www.laurea.fi/koulutus/liiketalous-ja-tietojenkasittely/liiketalous-amk/>

Laurea 2021b. Sairaanhoidajakoulutus. Viitattu 18.2.2021.
<https://www.laurea.fi/koulutus/sosiaali--ja-terveysala/sairaanhoidaja-amk/>

Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaamisen avaajina. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 9-36. Viitattu 13.2.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viina-maki%20A%203%202010.pdf?sequence=1>

Sevänen, S. 2017. Työelämä tarvitsee parempia kirjoittajia - 4 syytä, miksi kirjoitustaitoa pitäisi arvostaa enemmän. Viestijät. Viitattu 11.9.2022. <https://viestijat.fi/tyoelama-tarvitsee-parempia-kirjoittajia-4-syyta-miksi-kirjoitustaitoa-pitaisi-arvostaa-enemman/#252602e5>

Sinervo, T. 2020. Yhteisöllisyys tukee hyvinvointia ja parantaa tulosta. Tradenomi 4/2020, 11-14. Viitattu 18.2.2021. <https://issuu.com/tradenomiliitto/docs/tradenomi420>

E-kirjojen julkaisualustaa ei tarvitse mainita, sillä sähköisiä kirjoja voidaan julkaista monessa eri palvelussa.

Kniivilä, S., Lindblom-Yläne S. & Mäntynen, A. 2017. Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Morse, L., Keeney, J. & Adkins, C. P. 2019. Morality in groups. Teoksessa Business ethics. Wasieleski, D. M. & Weber, J. (toim.) E-kirja. UK: Emerald Publishing Limited, 181-209.

4.5 Oikeudelliset lähteet

Säädöksistä, kuten laeista ja asetuksista, sekä hallituksen esityksistä merkitään lähdeluetteloon laki, asetus tai hallituksen esitys, numero tai asettamispäivämäärä ja vuosiluku. Asetuksista ja hallituksen esityksistä merkitään myös asetuksen tai esityksen nimi.

Esimerkiksi:

Ammattikorkeakoululaki 932/2014.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014.

HE 26/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakouluiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta.

4.6 Opinnäytteet

Opinnäytetöistä väitöstutkimukset ovat hyviä lähteitä. AMK-opinnäytetyöt ja pro gradu -työt eivät useinkaan sovi lähteiksi, mutta niitä voi hyödyntää sopivien lähteiden etsimisessä (lähdeluettelot) sekä esimerkkeinä aiemmista tutkimus- ja kehittämistöistä. Myöskään opintojaksojen luentomateriaalia ei yleensä käytetä lähteenä.

Tekstissä opinnäytetöihin viitataan kuten mihin tahansa lähteeseen, jonka on kirjoittanut henkilö tai henkilöt eli sukunimellä, julkaisuvuodella ja sivunumeroilla. Opinnäytteiden kohdalla mainitaan, että kyseessä on opinnäyte: pro gradu -tutkielma, väitöskirja tai opinnäytetyö. Lähdeluetteloon opinnäytetyöt merkitään seuraavasti:

Nurmi, I. 2023. Somevaikuttajien uskottavuuden rakentuminen julkisyhteisön toteuttamassa terveystampanjassa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Viestinnän johtaminen. Jyväskylä. Viitattu 28.2.2023. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202301301524>

Polvi, T. 2020. Perehdytyskansiot Nuorisokoti Satamaan. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Vantaa. Viitattu 2.9.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020092120604>

Tammelin-Laine, T. 2015. Aletaan alusta. Luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset uutta kieltä oppimassa. Väitöskirja. Jyväskylä Studies in Humanities 240. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 7.2.2017.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5997-5>

4.7 Julkaisemattomat lähteet

Julkaisemattomien lähteiden kohdalla mainitaan lähteen tyyppi. Julkaisemattomat lähteet, kuten luentomuistiinpanot, puhelinkeskustelut, haastattelut, sähköpostiviestit, ym. merkitään lähdeluetteloon seuraavasti:

Hytönen, E. 2020. Projektin osittaminen. Luento 28.9.2020. Laurea-ammattikorkeakoulu. Vantaa.

Marttinen, P. 2023. Haastateltavan titteli haastattelu 1.3.2023. Yrityksen / Yhteisön nimi. Paikkakunta.

Yritys X 2023. Perehdyttämiskäytännöt. Intranet-julkaisu.

4.8 Kustantajia ja julkaisijoita sekä niiden kotipaikkoja

Lähdeluetteloon merkitään kustantajan tai julkaisijan kotipaikka ja kustantaja/julkaisija. Lähdeluetteloon ei siis merkitä painopaikkaa tai yritystä, jossa julkaisu on painettu.

Seuraavassa on lueteltu yleisimpiä kustantajia/julkaisijoita ja niiden kotipaikat:

- Helsingissä ovat Duodecim, Edita, Finn Lectura, Finva, Gaudeamus, Gummerus, Helsingin Kauppakamari, Infor, KHT-media, Minerva, Otava, Sanoma Pro, Talentum, Taloustieto, Tammi ja WSOY.
- Tampereella on Vastapaino.
- Jyväskylässä ovat Docendo, Ajatus Kirjat ja PS-kustannus.
- Hämeenlinnassa on Karisto.

5 Tekoälyn hyödyntäminen kirjallisissa tehtävissä

Tekoälytyökalut, esimerkiksi ChatGPT, jotka pystyvät tuottamaan tekstiä, perustuvat koneoppimiseen ja kielimalleihin. Niiden tuottamat tekstit perustuvat teksteihin, joilla se on koulutettu, sekä tilastolliseen todennäköisyyteen sanojen esiintymisestä peräkkäin tai samassa yhteydessä. Esimerkiksi ChatGPT:n koulutuksessa käytettyjen tekstien määrä lisääntyy koko ajan, mutta se ei välttämättä riitä siihen, että sen tuottaman sisällön laatu paranee.

Tekoälyn tuottamaan sisältöön tulee suhtautua kriittisesti. Tekoäly ensisijaisesti erityyppisten tekstien generoija. Tekoäly tuottaa sujuvasti useita tekstilajeja, ja voi jäljitellä myös akateemista tekstiä, mutta tekstien sisällön paikkansapitävyyteen ja mahdollisiin lähdeviittauksiin ei voi sokeasti luottaa. Mitä spesifimpi aihe on kyseessä, sitä epäluotettavampaa on tekoälyn tuottama teksti. Tiedonhaun välineenä tekoälyä ei voi käyttää opinnäytetyön tiedonhaussa. Tekoälyn tuottamaa tekstiä ei voi myöskään käyttää lähteenä esimerkiksi opinnäytetyössä. Opiskelija on itse vastuussa tekstistään ja lähteiden tarkistamisesta.

Kun hyödynnät esimerkiksi ChatGPT:tä tekstissäsi, ota huomioon sen rajoitukset tiedon tuottajana. Se voi tuottaa hyvin vakuuttavalta vaikuttavan tekstin, mutta tekstin sisältämä tieto jää pääosin yleiselle tasolle. Korkeakoulutasoisessa tiedon hyödyntämisessä ja tuottamisessa tärkeitä ovat asiantuntevat, laadukkaat ja ajantasaiset lähteet, joista saatua tietoa kirjoittaja arvioi, referoi, hyödyntää ja soveltaa esimerkiksi opinnäytetyössään. Korkeakouluopiskelija tuntee ja tunnistaa oman alansa luotettavat tiedonlähteet ja osaa hyödyntää niitä oman osaamisensa kartuttamisessa ja osoittamisessa.

Tekoälyn hyödyntäminen on merkittävä tekstiin selkeästi silloin, kun sitä on hyödynnetty tekstin ja kuvien tuottamisessa tai muokkaamisessa. Lisäksi on kerrottava, miten sitä on hyödynnetty, esimerkiksi tietolähteiden lukemisessa ja aineiston analysoinnissa.

Kun tekoälyä käytetään tekstin kieliasun muokkaamiseen ja tekstin sujuvoittamiseen, kerrotaan se tekstin johdannossa esimerkiksi näin:

Tässä raportissa on käytetty ChatGPT:tä tekstin kieliasun muokkaamiseen ja tekstin sujuvoittamiseen.

Lisäksi se merkitään myös tekstin lähdeluettelon loppuun. Esimerkiksi:

Tämän tekstin kieliasun muokkaamisessa on hyödynnetty ChatGPT:tä (tai muuta tekoälyohjelmaa).

Kun tekoälyä on hyödynnetty oppimistehtävässä tai muussa tekstissä, on kerrottava selkeästi ja läpinäkyvästi, miten sitä on hyödynnetty. Tekoälyn hyödyntämisestä on tärkeä kertoa lukijalle selkeästi joko tekstin johdannossa tai siinä kohdassa tekstiä, jossa tekoälyä on hyödynnetty (esim. tietty luku tai tekstin osio). Tarvittaessa käytetään alaviitemerkintää, jossa kerrotaan tarkasti, miten ja missä tarkoituksessa tekoälyä on käytetty.

Esimerkiksi:

Raportissa käytetyt kuvat on tehty tekoälyä hyödyntämällä.

Työssä esiteltävän markkinointisuunnitelman tekemisessä on hyödynnetty ChatGPT:n tuottamaa⁵ mallia, jota on muokattu toimeksiantajan tarpeita vastaavaksi.

Videon käsikirjoituksen suunnittelussa hyödynnettiin ChatGPT:n tuottamaa mallia⁶.

.

Tarkemmat ohjeistukset tekoälyn hyödyntämisestä opinnoissa löytyvät Tekoälyn käytösäännöt Laureassa -dokumentista Laurean Intrasta.

⁵ ChatGPT, generoitu 10.5.2023

⁶ ChatGPT, generoitu 12.5.2023

6 Kuvioiden, taulukoiden, kuvien ja media-aineistojen hyödyntäminen

Tekijänoikeudenalaisen aineiston käyttö on luvanvaraista (Tekijänoikeuslaki 404/1961, 1, 49a §). Tällaista aineistoa ovat mm. erilaiset valokuvat, piirroksiset ja kartat. Jos opinnäytetyösi aineisto koostuu kuvista ja aiot käyttää toisen tekemiä kuvia, taulukoita tai kuvioita, selvitä jo hyvissä ajoin, onko se sallittua.

Valokuvia tai muita teoskynnyksen ylittäviä kuvia tai selittäviä piirroksia käyttäessä on pyydettävä lupa kuvaajalta, kuvan tekijältä tai julkaisijalta ja kuvan ohessa on mainittava, että kuva on mukana tekijän tms. luvalla. Varmin tapa noudattaa tekijänoikeuksia on käyttää kuvaa, jonka olet itse ottanut tai tehnyt tai jonka käyttöön kuvan tekijä on antanut käyttöluvan. Jos käytät muiden kuvia, tarkista ensin, onko kuvan tekijä jo antanut luvan kuvan käyttöön esimerkiksi CC-lisenssillä.

Teoskynnyksen ylittävää kuviota tai taulukkoa voi käyttää sitaattioikeuden perusteella, kun sitaattioikeuden ehdot täyttyvät ja alkuperäinen tekijä ja lähde mainitaan. Tarkista sitaattioikeuden ehdot huolella ennen lainaamista. Jos olet yhtään epävarma niin älä lainaa kuvaa, sillä muuten voit syyllistyä tekijänoikeusrikkomukseen.

6.1 Kuvioihin, taulukoihin, kuviin ja media-aineistoihin viittaaminen

Kuviota, taulukkoa, kuvaa tai media-aineistoa siteerattaessa on sen alkuperäinen tekijä ja lähde mainittava sekä tekstissä että lähdeluettelossa.

Kun kuvio tai taulukko on peräisin jostakin lähteestä, merkitään sen otsikon perään sen alkuperäinen lähdeviite sulkeisiin samalla tavalla kuin tekstiinkin. Tekstin sisään sijoitettavassa viitteessä mainitaan kuvan tekijän sukunimi ja teoksen tai kuvan ajoitukseen liittyvä vuosiluku: (Tekijä vuosi). Mikäli tekijä on tuntematon, käytetään teoksen tai kuvan nimeä: (Nimi vuosi). Lähdeviittauksen perään ei tule pistettä. Myös nämä lähteet merkitään lähdeluettelo.

Esimerkiksi:

Kuvio 1: Kuvion otsikko (Virtanen 2023, 53)

Jos taulukkoa tai kuviota on muokattu, eli se ei ole täysin samanlainen kuin alkuperäinen, käytetään viitteen yhteydessä sanaa **mukailten**.

Taulukko 2: Kuvion otsikko (mukailten Laurea-ammattikorkeakoulu 2020)

Jos taulukon tai kuvion tiedot ovat peräisin useammasta eri lähteestä, ennen lähdeviittauksia lisätään sana **tiedot**. Lähteet erotetaan toisistaan puolipisteellä ja merkitään kuvion otsikon perään. Jos tiedot ovat peräisin saman julkaisijan lähteistä eri vuosilta, julkaisuvedot erotetaan toisistaan puolipisteellä.

Esimerkiksi:

Taulukko 4: Taulukon otsikko (tiedot: Tilastokeskus 2023; Sitra 2023)

Kuvio 5: Kuvion otsikko (tiedot: Laurea-ammattikorkeakoulu 2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015)

Kuviot, taulukot ja kuvat nimetään ja numeroidaan juoksevasti: Kuvio 1, Kuvio 2, Kuvio 3 jne. Taulukot nimetään ja numeroidaan juoksevasti: Taulukko 1, Taulukko 2, Taulukko 3 jne. Tekstissä kuvaan, kuvioihin ja taulukoihin viitataan aina numerolla. Lisäksi niistä kootaan luettelo raportin loppuun Laurean dokumenttipohjan asetuksia noudattaen.

Taulukossa 1 on esitetty projektin aikataulu.

Suunnittelemani viestinnän vuosikellossa on esitetty vuoden tärkeimmät tapahtumat (kuvio 1).

Jos olet hyödyntänyt kuvan tekemisessä tekoälyä, merkitse kuvatekstiin (Tekoälyn nimi avulla).

Kuva 1: Prototyypin ensimmäinen versio (GhatGPTin avulla)

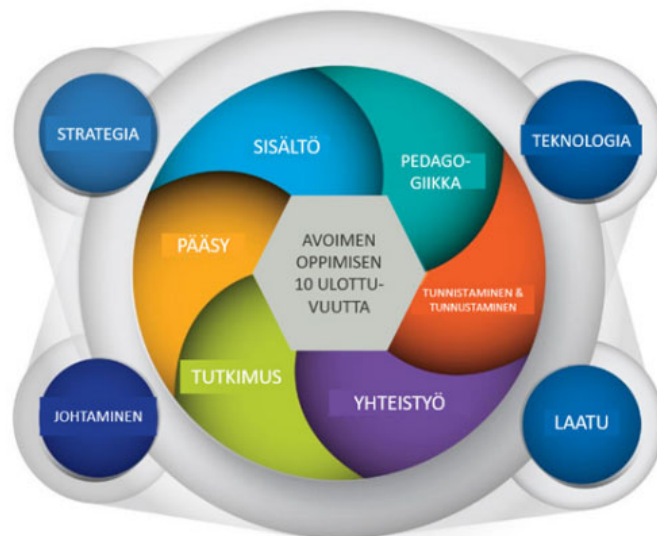
Esimerkkejä

CC-lisensoitu kuva, haettu Openverse-palvelusta, sijainti Flickr:

Kuva 1: Black Bird (Spinks 2014)

Kuvio, jota on mukailtu:

Kuvio 1: Avoimen oppimisen ulottuvuudet EU:n määrittelyn mukaisesti (mukaillen Inamorato dos Santos, Punie & Muñoz 2016)

Itse otettu kuva:

Kuva 2: SPARC:in avoimen oppimisen johtaja Nicole Allen esiintyi Milanossa

6.2 Kuvaviitteiden kirjoittaminen lähdeluetteloon

Lähdeluetteloon tulee kirjata muualta otettujen sisältöön liittyvien kuvien lähdetiedot. Itse tehtyjä kuvia tai puhtaasti kuvituskuvia ei lisätä lähdeluetteloon. Jos kuvassa käytettyä lähdettä on käytetty myös tekstissä, ei kuvasta tarvitse tehdä erillistä viitettä lähdeluetteloon.

Jos olet tehnyt mukailun version toisten tekemästä kuvioista tai taulukosta, merkitse alkuperäisen kuvion lähdetiedot lähdeluetteloon.

Kuvan viitetiedot kirjoitetaan lähdeluetteloon muodossa:

Tekijä, A. Ajoitus. Kuvan tai teoksen nimi. Aineistotyyppi. Julkaisupaikka. Licenssi. Saatavuustiedot.

1. Tekijä: Henkilön nimi tai organisaatio. Esim. Hämäläinen, M.
2. Ajoitus: Vuosi, aikaväli tai arvio ajoituksesta. Esim. 2022.
3. Kuvan tai teoksen nimi: Mikäli varsinaista nimeä ei ole laitetaan kuvaileva nimi. Esim. Käärijä

4. Aineistotyyppi: Kuvan tai median tyyppiä kuvaileva termi. Esim. valokuva, kuvio.
5. Julkaisupaikka: Esimerkiksi kuvapankki tai -arkisto, julkaisu. Esim. Pixabay, Finna, julkaisun tiedot.
6. Lisenssi: kuvan käyttöoikeudet. Esim. CC BY 4.0, Pixabayn lisenssi, all rights reserved.
7. Saatavuustiedot: Viittauksen päivämäärä, verkko-osoite. Esim. Viitattu 9.5.2023. linkki

Esimerkiksi:

Spinks, J. 2014. Black Bird. Valokuva. Flickr. CC BY 2.0. Viitattu 10.5.2023. <https://www.flickr.com/photos/91677891@N07/13541358645>

Inamorato dos Santos, A. Punie, Y. & Castaños Muños, J. 2016. Opening up education: A support framework for higher education institutions. Kuvio. Viitattu 16.5.2023. <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/opening-education-support-framework-higher-education-institutions>

Hyviä lähteitä ja lisäohjeita

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Kniivilä, S., Lindblom-Ylänne, S. & Mäntynen, A. 2017. Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen. Helsinki: Gaudeamus.

Kotimaisten kielten keskus 2023. Kielitoimiston ohjepankki. Lähdeviitteet. Viitattu 15.2.2023. <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/11>

Suomen Kustannusyhdistys 2020. Sähkökirjoihin viittaaminen. Viitattu 15.9.2020. <https://kustantajat.fi/sahkokirjojen-viittausohje?highlight=l%C3%A4hde>

Kuvien ja kuvioiden käyttö

https://laureauas.sharepoint.com/sites/studentFin_opintojaedistavatpalvelut/SitePages/Kuvien-ja-kaavioiden-k%C3%A4ytt%C3%B6.aspx

Creative Commons -lisensointi:

https://laureauas.sharepoint.com/sites/studentFin_opintojaedistavatpalvelut/SitePages/Creative-Commons--lisensointi.aspx
[ImagOA-opas - Avoin tiede ja kuvien käyttö - LibGuides at Aalto University](#)

Liite 1: Esimerkkejä erityyppisistä lähteistä

Julkaisun tyyppi	Lähdeviitemerkintä tekstissä	Lähdeluettelomerkintä
Kirja, yksi tekijä	(Vilka 2020, 8)	Vilka, H. 2020. Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas. Jyväskylä: PS-kustannus.
Kirja, useampi tekijä		
1. kerran tekstissä	(Kniivilä, Lindblom-Yläne & Mäntynen 2017, 10-13 ⁷)	Kniivilä, S., Lindblom-Yläne, S. & Mäntynen, A. 2017. Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen. Helsinki: Gaudeamus.
myöhemmin tekstissä	(Kniivilä ym. 2017, 12)	
Artikkeli toimitetussa kokoomateoksessa (painettu)	(Lankinen & Vuorijärvi 2010, 256)	Lankinen, P. & Vuorijärvi, A. 2010. Kohti ammatillisen asiantuntijayhteisön voimagenrejä. Teoksessa Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) Hankekirjoittaminen - Välineitä hanke-toimintaan ja opinnäytetyöhön. Haaga-Helian julkaisusarja, tutkimuksia 1/2010. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, 252-264 ⁹ .
Artikkeli toimitetussa kokoomateoksessa (sähköinen)	(Morse, Keeney & Adkins 2019, 190) ⁸	Morse, L., Keeney, J. & Adkins, C. P. 2019. Morality in groups. Teoksessa Business ethics. Wasieleski, D. M. & Weber, J. (toim.) E-kirja. Emerald Publishing Limited, 181-209.
Artikkeli kausijulkaisussa, esim. tieteelliset aikakausjulkaisussa.	(Houweling & Laurens 2019)	Houweling, P. & Swinkels, L. 2019. Pension and Insurance Solvency Regulations and Low-Risk Investing: A Comparative Analysis of the Nordic Countries and the Netherlands. Nordic Journal of Business (NJB), Helsinki: Association of Business School 68 (4), 25-39. Viitattu 3.6.2020. http://njb.fi/wp-content/uploads/2020/01/Houweling_Swinkels.pdf
Sanomalehtiartikkeli	(Tammi 2019)	Tammi, S. 2019. Onko opiskelu rankempaa kuin ennen? HS selvitti korkeakoulu-opiskelijan toimeentuloa, työllistymistä ja kuormitusta. Helsingin Sanomat 9.7.2019.

⁷ Sivumäärä, johon viittaus kohdistuu, voi olla enintään 10–20 sivua, jos se on laajempi, täytyy tehdä useampi viittaus.

⁸ Tekstiin merkitään vain ne sivunumerot, joilta tietoa on referoitu.

⁹ Artikkelista merkitään kokonaislaajuus (alku- ja loppusivu), vaikka tietoa olisi referoitu yhdeltä artikkelin sivulta.

Sähköinen artikkeli lehdessä, esim. ammattilehdessä tai muussa aikakauslehdessä	Sinervo 2020, 12-13	Sinervo, T. 2020. Yhteisöllisyys tukee hyvinvointia ja parantaa tulosta. <i>Tradenomi</i> 4/2020, 11-14. Viitattu 18.2.2021. https://issuu.com/tradenomi-liitto/docs/tradenomi420
Sähköinen artikkeli	(Andresen, Hansen & Grov 2017, 92.)	Andresen, I. H., Hansen, T. & Grov, E. K. 2017. Norwegian nurses' quality of life, job satisfaction, as well as intention to change jobs. <i>Nordic Journal of Nursing Research</i> 37 (2), 90-99. Viitattu 23.2.2021. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2057158516676429
Käsikirjat (ei yksittäistä tekijää)	(Kiinteistönhoidon käsikirja 2018)	Kiinteistönhoidon käsikirja 2018. Suomen Kiinteistöliitto. 11. painos. Helsinki: Kiinteistöalan Kustannus Oy.
Opinnäytetyö	(Tiihonen 2020, 23)	Tiihonen, N. 2020. Kysynnän jouston mahdollisuudet omakotitalossa. Insinööriyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 3.6.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/339181/Tiihonen_Niklas.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Standardi	(SFS 5831)	SFS 5831. ¹⁰ 1989. Viittaaminen sähköisiin dokumentteihin tai niiden osiin. Helsinki: Suomen Standardoimisliitto.
Sähköinen lähde (tekijä tiedossa)	(Öörni 2016)	Öörni, E. 2016. Kielenhuolto kirkastaa viestintää. <i>Kielikello</i> 4/2016. Viitattu 2.3.2020. https://www.kielikello.fi/-/kielenhuolto-kirkastaa-viestintaa

¹⁰ Piste on standardin numeron jälkeen selkeyden vuoksi eli siksi, että kaksi numeroa ei voi olla peräkkäin.

Sähköinen lähde (yrityksen / yhteisön sivut, ei henkilötietojää tiedossa)	(Työterveyslaitos 2020)	Työterveyslaitos 2020. Monikulttuurinen työelämä. Viitattu 3.4.2020. https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/monikulttuurinen-tyoelama/
Sähköinen lähde (erillinen tiedosto tai dokumentti)	Talouspoliittisen päätöksenteon tulee perustua mahdollisimman kattavaan tietoon suunniteltujen toimenpiteiden vaikutuksista (Julkisen talouden suunnitelman... 2019) ¹¹ .	Julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelu- ja päätöksentekoprosessin kehittäminen 2019. Valtiovarainministeriön julkaisuja - 2019:8. Viitattu 15.6.2020. https://vm.fi/documents/10623/11706970/VM_8_2019.pdf/b962941e-aa39-d0f2-0655-31f56377b6a4/VM_8_2019.pdf?version=1.0
E-kirja ¹²	(Kortetjärvi-Nurmi & Murtola 2015, luku 2)	Kortetjärvi-Nurmi, S. & Murtola, K. 2015. Areena. Yritysviestinnän käsikirja. E-kirja. Helsinki: Edita.

Äänikirja ¹³	(Brown 2019, 3 h, 25 min, 15 s)	Brown, T. 2019. Change by design, Revised and Updated: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation. Äänikirja. New York: HarperBusiness.
Podcast	(Tyykiluoto 2018)	Tyykiluoto, R. 2018. Valtionpää Francisco Franco. 12 diktaattoria. 2.3.2018. Podcast. Yle Areena. Viitattu 12.3.2023. https://areena.yle.fi/audio/1-4373218 .
Radio-ohjelma	(Mihin menet Eurooppa 2016)	Mihin menet Eurooppa? Kolmannen maailman puheenvuoroja. 28.4.2016. Radio-ohjelma. Yle Areena. Viitattu 26.1.2017. http://areena.yle.fi/1-3344828
Blogiteksti	(Martimo 2020)	Martimo, K.-P. 2020. Täsmätoimilla tuloksia työkykyjohtamisessa. Blogikirjoitus. Ilmarinen.

¹¹ Jos dokumentin nimi on pitkä, lähdeviitteessä mainitaan vain kolme ensimmäistä sanaa, ja poisjätetty teksti korvataan kolmella pisteellä. Lähdeluetteloon merkitään julkaisun koko nimi.

¹² E-kirjoissa, jos sivunumeroita ei ole, merkitään pääluvun / tai pääluvun ja alaluvun numero, josta referoitu tieto löytyy, tai luvun otsikko.

¹³ Äänikirjoissa sivunumeron tilalle merkitään luvun numero (tai otsikko) samalla tavalla kuin e-kirjoissa. Jos luvun numeroa ei ole ilmoitettu, merkitään aika (tunnit, minuutit ja sekunnit), jonka kohdalta tieto löytyy.

		Viitattu 5.6.2020. https://www.ilmarinen.fi/ilmiot/blogit/kari-pekka-martimo/tasmatoimilla-tuloksia-tyokykyjohtamisessa/
Lait ja asetukset	(Lastensuojelulaki 417/2017)	Lastensuojelulaki 417/2017.
Hallituksen esitys	(HE 4/2020 vp.)	HE 4/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain muuttamisesta. Viitattu 5.5.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsiitys/Sivut/HE_4+2020.aspx
EU-direktiivi	Direktiivi 2011/24/EU (ns. potilasdirektiivi).	Direktiivi 2011/24/EU: Ns. potilasdirektiivi. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävssä terveydenhuollossa. Euroopan unionin virallinen lehti 4.4.2011.
Haastattelu ¹⁴	(Mäkinen 2020)	Mäkinen, M. 2022. Toimitusjohtajan haastattelu 12.4.2022. Oriola Oy. Helsinki.
Sähköposti	(Kallonen 2019)	Kallonen, H. 2023. Viestintästrategia. Sähköposti 1.2.2023. Yritys Oy. Tampere.
Käypä hoito -suositus	(Käypä hoito -suositus 2021)	Käypä hoito -suositus 2021. Eteisvärinä. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Kardiologisen Seuran asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 28.2.2023. https://www.kaypa-hoito.fi/hoi50036
Verkkopalvelu / portaali	(Suomi.fi 2021)	Suomi.fi 2021. Avioliiton solmiminen. Digi- ja väestötietovirasto. Viitattu 31.5.2021. https://www.suomi.fi/kansalaiselle/parisuhde-ja-perhe/parisuhde/opas/avioliiton-solmiminen

¹⁴ Näin merkitään vain tietolähteenä olevat haastattelut, aineistositaatteihin (tutkimushaastattelut) ei merkitä lähdeviitettä, eikä niitä merkitä myöskään lähdeluetteloon, ks. luku 3.7.